

บทคัดย่อ

รายงานเรื่อง“วิสัยทัศน์ทางการศึกษา”นี้เป็นการศึกษาค้นคว้าเอกสารและข้อมูลสนเทศที่ได้มี ผู้รวบรวมและเรียบเรียงไว้ รวมถึงประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษาดูงานในประเทศต่างๆ และการศึกษาข้อมูลสนเทศจากเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น อินเทอร์เน็ต (Internet)

วิสัยทัศน์เป็นการแสดงออกถึงภาพในอนาคตที่เป็นไปได้และเป็นไปตามอุดมการณ์หรือความหวังที่ชุมชนได้กำหนดไว้ เมื่อประชาชนรวมตัวกันเข้า ย่อมสามารถที่จะร่วมมือกันสร้างวิสัยทัศน์ที่ดีในอนาคตและเป็นวิสัยทัศน์ของชุมชนทั้งชุมชน ทั้งนี้เพื่อเป็นการแสวงหาแนวทางการแก้ปัญหา หรือเป็นการแสวงหาแนวทางที่ดีกว่า การสร้างวิสัยทัศน์ถูกนำมาใช้เป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาชุมชน จนถึงพัฒนาประเทศชาติ

ปัจจุบันประเทศต่างๆ ได้ใช้กระบวนการสร้างวิสัยทัศน์ในการพัฒนาหรือปฏิรูปการศึกษา โดยมองเห็นว่า การศึกษาเองอยู่ในสภาพที่เป็นตัวสร้างปัญหาให้แก่สังคม และในเวลาเดียวกัน การศึกษาก็เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหของสังคม ฉะนั้น วิสัยทัศน์ทางการศึกษาจึงเป็นเรื่องสำคัญที่พึงวิเคราะห์ห้วิจัยว่าประเทศต่างๆ และองค์กรที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาต่างๆ นั้นมีแนวคิดเชิงวิสัยทัศน์ทางการศึกษาอย่างไร เน้นในด้านใด และมีการดำเนินการอย่างไร ประเทศที่พัฒนาแล้วเช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และองค์กรที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา เช่น ยูเนสโก (UNESCO) ยูเอ็นดีพี (UNDP) ได้ให้ความสนใจต่อกระบวนการสร้างวิสัยทัศน์และการวางแผนพัฒนาการศึกษาทั่วกัน

สหรัฐอเมริกา มีวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกลในด้านการพัฒนาการศึกษา อันมาจากหลักการที่ว่า สังคมของอเมริกันถือว่าเด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของชุมชน สหรัฐฯ จึงมองเห็นว่าจะต้องให้การศึกษาเพื่อเตรียมคนเข้าสู่ศตวรรษที่ 21อย่างเป็นระบบ กระบวนการวิสัยทัศน์และการวางแผนยุทธศาสตร์ หรือแผนการปรับปรุงการศึกษาและสถานศึกษาถูกนำมาใช้อย่างกว้างขวาง และก่อให้เกิดการออกกฎหมายปฏิรูปการศึกษาที่เรียกว่า “Goals 2000: Educate America Act”

ภายใต้กฎหมาย Goals 2000 นี้ ได้มีการกำหนดเป้าหมายของการปฏิรูปที่มุ่งพัฒนาตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยกำหนดเป็นเป้าหมายหลัก 8 ข้อ คือ (1) ความพร้อมในการเข้าเรียนของเด็กเล็ก (2) การเรียน ได้จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (3) การเรียนที่มีคุณภาพและมีความเป็นพล

เมืองดี (4) การศึกษาของครูและการพัฒนาอาชีพครู (5) ความเป็นเลิศทางด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ (6) การรู้หนังสือของผู้ใหญ่และการเรียนรู้ตลอดชีวิต (7) ความปลอดภัยและความมีระเบียบวินัยในสถานศึกษา และ (8) การมีส่วนร่วมของบิดามารดา/ผู้ปกครองนักเรียน พร้อมทั้งกระตุ้นให้รัฐบาลของมลรัฐต่างๆ ได้ดำเนินการออกกฎหมายปฏิรูปการศึกษาในมลรัฐของตน พร้อมด้วยมีกลไกในการปฏิบัติงาน โดยเน้นการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาสู่สถานศึกษาเป็นสำคัญ และให้สถานศึกษามีหุ้นส่วนกับวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยในเขตการศึกษาพื้นที่

สำหรับการศึกษาของญี่ปุ่นนั้นสภาการปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติมีวิสัยทัศน์ที่จะเน้นสาระสำคัญ 3 เรื่อง คือ (1) เน้นความสำคัญของปัจเจกบุคคลมากขึ้น (2) เน้นระบบการศึกษาตลอดชีวิต (3) เน้นการศึกษาที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเช่น ความเป็นนานาชาติ วัฒนธรรมและการกีฬา การพัฒนาไปสู่สังคมสารสนเทศพร้อมด้วยการส่งเสริมงานด้านการวิจัยทางวิทยาศาสตร์และการศึกษานอกระบบมากขึ้น การลดความเครียดในการเรียนในสถานศึกษาให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น ปรับปรุงการอุดมศึกษา และส่งเสริมสถาบันการศึกษาเอกชน เป็นต้น

ส่วนประเทศสาธารณรัฐเกาหลีนั้น คณะกรรมการของประธานาธิบดีเพื่อการปฏิรูปการศึกษาร่วมกันสร้างวิสัยทัศน์และกำหนดจุดหมายและทิศทางออกมา 6 แนวทาง คือ (1) เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นความสำคัญของผู้เรียน (2) เป็นการศึกษาที่มีความหลากหลาย (3) มุ่งเน้นให้โรงเรียนมีความเป็นอิสระ (4) มุ่งเน้นเสรีภาพและความเสมอภาค (5) เป็นการศึกษาที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และ (6) เน้นความเป็นเลิศในการศึกษา ในด้านการดำเนินงานนั้นมีหลักการที่สำคัญ เช่น จัดการศึกษาเป็นระบบเปิดมากขึ้น สร้างชุมชนโรงเรียนที่มีสิทธิปกครองตนเอง ปรับรื้อหลักสูตรโดยลดการท่องจำเพื่อเข้ามหาวิทยาลัยมาเป็นการนำสู่ความคิดสร้างสรรค์ และเตรียมครูให้มีสมรรถภาพ เป็นต้น

ประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ต่างมีวิสัยทัศน์ทางการศึกษาไปในแนวเดียวกันกับสหรัฐอเมริกา เช่น เน้นคุณภาพการศึกษาให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ ให้ความสำคัญเสมอภาคในโอกาสการศึกษา สามารถแข่งขันกับนานาชาติ มีทักษะในการอ่านเขียน การคิดคำนวณ และความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีเป็นอย่างดี เป็นต้น

ในด้านการดำเนินงานตามวิสัยทัศน์นั้นนิวซีแลนด์มีความก้าวหน้าในการกระจายอำนาจการตัดสินใจและสร้างภาวะผู้นำให้แก่สถานศึกษา สามารถลดขั้นตอนการบริหารลงเหลือเพียง 2

ระดับ คือ ระดับกระทรวงและระดับสถานศึกษา กำหนดแนวปฏิรูปของการบริหารการศึกษาคือ (1) สถานศึกษาเป็นหน่วยบริหารพื้นฐาน (2) ปฏิบัติงานแบบหุ้นส่วนระหว่างนักวิชาการและชุมชนโดยให้มีคณะกรรมการบริหารโรงเรียนเป็นกลไก (3) สถานศึกษาดำเนินการเองและระบุนิติบัญญัติโรงเรียน (4) สถานศึกษาต้องรับผิดชอบด้านการบริหารการเงิน (5) สถานศึกษามีอิสระที่จะซื้อบริการจากผู้เสนอขาย เป็นต้น

ทางด้านวิสัยทัศน์ขององค์กรต่างๆ โดยเฉพาะยูเนสโกนั้นมีการมุ่งเน้นที่ (1) การเปิดโอกาสในการเข้ารับการศึกษาอย่างทั่วถึง และเท่าเทียมกัน ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่เด็กเยาวชนและผู้ใหญ่ (2) เน้นการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนสามารถใช้ความรู้ได้อย่างเป็นประโยชน์ (3) ขยายขอบข่ายและแนวทางการจัดการศึกษาพื้นฐานให้หลากหลาย (4) ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ และ (5) ระดมความร่วมมือทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่น

ส่วนมูลนิธิสถาบันวิจัยพัฒนาแห่งประเทศไทย ในชื่อย่อว่า ทีดีอาร์ไอ (Thailand Development Research Institute Foundation : TDRI) ได้แนะนำรัฐบาลไทยในวิสัยทัศน์ที่เกี่ยวกับการศึกษาหลายด้าน เช่น การเข้าสู่การศึกษาระดับอนุบาลของเด็ก การปรับปรุงคุณภาพการศึกษาที่แตกต่างกันของระดับประถมศึกษาในพื้นที่ต่างๆ การเข้าเรียนต่ำ และคุณภาพที่แตกต่างกันมากในระดับมัธยมศึกษา การปรับตัวเข้าสู่ตลาดแรงงานของผู้ที่ออกจากระบบการศึกษา การฝึกอบรมและยกระดับฝีมือแรงงาน ตลอดจนความยืดหยุ่นและการสนองตอบของการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ในฐานะผู้ให้การสนับสนุนทางด้านวิชาการแก่โครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ของกระทรวงศึกษาธิการ ภายใต้ชื่อภาษาอังกฤษว่า Basic and Occupational Education and Training (BOET) ก็มีวิสัยทัศน์ทางการศึกษาในด้านการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานและการศึกษาเพื่ออาชีพ และในเวลาเดียวกัน ก็ให้ความสนใจในการศึกษาเด็กเล็กคุณภาพของการประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยเฉพาะมัธยมศึกษาตอนต้น นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ในการปฏิบัติงานอีกด้วย

Abstract

This report on Visioning in Education was developed from the informations collected through the materials available in different sources including the Internet.

A vision is an expression of possibility, an ideal future state that the community hopes to attain. Such a vision must be shared by the entire community so that it is truly owned by all. The vision provides the basis from which the community determines priorities and establishes targets for performance in terms of problem-solving or seeking new ways of development. Visioning process is the starting point for the strategic plan in the development of communities and nations.

Visionings for strategic plans to Education Reform have been developed in many countries. Education has been considered as the problem creators but at the same time problem solvers. It is very important to analyze the visions of any community in order to know the purposes and direction, key performance areas, goals and some strategies applied. Such developed countries as Unites States (States), Japan, Australia and New Zealand, and some organizations concerning to education development as Unesco, UNDP and others are interested in visioning for School improvement plans.

It is the United States that provides the leadership on education visioning to strategic plan of educational improvement.. It is the American principal vision that children, youths, and adults are considered the most important resources. Systematically preparing American people for the 21st century is very important vision by which strategic or school improvement plans are applied. These visions have been pnt into Edcuation Reform Law under the title “Goals 2000: educate America Act”

Goals 2000: educate America Act contains the following goals:—(1) School Readiness.— By the year 2000, all children in America start school ready to learn; (2) School Completion.— By the year 2000, the high school graduation rate will increase to at least 90 percent.; (3) Student Achievement and Citizenship.— By the year 2000, all students will leave

grades 4, 8, 12 having demonstrated competency over challenging subject matters; (4) Teacher Education and Professional Development.—By the year 2000, the nation's teaching force will have access to programs for their professional skills; (5) Mathematics and Science.—By the year 2000, United States students will be first in the world in mathematics and science achievement; (6) Adult Literacy and Lifelong Learning.— By the year 2000, every adult American Will be literate and will possess the knowledge and skills necessary to compete in a global economy; (7) Safe, Discipline, and Alcohol- and Drug-Free School.— By the year 2000, every school in the United States Will be free from drugs, violence; and (8) Parental Participation.—every school will promote partnership that will increase parental involvement and participation in promoting the social, emotional, and academic growth of children. Moreover, it is the intention of the Federal Government to motivate every state to enact its own law on systemic education reform which emphasizes the decentralization of schooling to the local administration especially the schools. Every school should be the partnership with the college or university in the area.

Japan's educational vision can be seen from the standpoints of National Council on Educational Reform..This council proposed three important areas to be reformed. Those are: (1) More emphasis must be put on education of the individuality, (2) Lifelong education must be emphasized for the Japanese society, and (3) Educational structures should be relevant to the current situation which inclines to be changeable especially on international education, culture, and sports. Information technology is another area to be more improved, including the promotion of research on science and non-formal education. It is the intention that tension should be released from bullying which is currently occurred in the schools. The promotion of higher education and private education institutions are being on the process of implementation.

South Korea's educational visioning can be seen through the Presidential Commission on Education Reform. At least six areas of visioning have been laid down.—(1) the learner-oriented education; (2) diversification of education; (3) autonomous school operation; (4) freedom and equality; (5) Education using information technology; and (6) Excellence in education. Open system of education in terms of non-formal schooling is emphasized.

Autonomous school community has been encouraged. Rote learning for university entrance has been decreased. Moreover, teaching competency has been promoted.

Australia's and New Zealand's educational visioning seem to be in the same direction with the United States. Quality of education has been emphasized along with educational standards set, equal opportunity to access learning, learners' ability to compete at the national level. with the reading , writing and mathematics skills , scientific and technological knowledge.

In case of New Zealand, Educational visioning is advanced in the decentralization of educational administration to the school level , only two levels of educational management — the ministry and the schools left. Three principles in educational administration reform are:— (1) school is the basis of administration; (2) partnership between educators and community along wing School Committee is created; and (3) educational objectives resulted from school own visioning are identified in school charter ;(4) school budget management is the school responsibility.; and (5) It is the autonomy of the school to buy services proposed .

Educational visioning of the organization as Unesco emphasizes on — (1) opportunity to access to basic education of the member countries for children, youths and adults; (2) emphasizing on literacy, ability, skills and attitude; (3) expanding basic education to include childhood education, quality and diversity of basic education responsive to people needs; (4) school environment conducive to learning is promoted; and (5) participation between government and private sectors are campaigned.

Thailand Development Research Institute (TDRI) is another organization that has some educational visions for Thailand due to its research findings: (1) access to kindergarten schooling; (2) difference in quality of primary education in different areas e.g. urban and rural; (3) low enrollment ratio and different quality in secondary education; (4) labor market adjustment of the school leavers; (5) upgrading educational standard of the laborers; and (6) lack of flexibility and responsiveness in higher education.

United Nations Development Program, another organization which help support the Basic and Occupational Education and Training Project (BOETP) of the Ministry of Education

has clear visions on Basic and occupational education for the youths. Education for the small children and quality of primary education is considered important for the basis of secondary education .. Participatory action research is being introduced in the implementation process of the project.